

OBITUARIS

L'home i la ciutat

MANUEL DE SOLÀ-MORALES (1939-2012)

Arquitecte

Manuel de Solà-Morales va ser crític amb la modernitat i malgrat això mai no va arribar a considerar l'actitud de la postmodernitat. L'estricta modernitat sempre li va oferir els arguments necessaris per decidir el que es pot mantenir de qualsevol discurs –arquitectònic, urbanístic, estètic o ideològic– i el que se'n pot obviar o oblidar. Per ell, l'arquitectura no es pot pensar aïllada com una abstracció, autònoma del que habita al seu entorn i al seu voltant, i el seu voltant és la ciutat –la gran urbs–, amb els seus hàbits, els seus fluxos, el seu esdevenir, el seu passat, la seva actualitat i el seu futur.

Crític amb la primera modernitat, considera anacrònica la idea de la ciutat com un tot harmònic i absolut capaç de transformar la vida de les persones, perquè per Manuel era la vida de les persones la que transforma la ciutat i hi reflexiona i incideix en ella com una persona que l'habita, la imagina, la pensa

i l'argumenta amb raons vives, i actua en conseqüència: “La ciutat és un magma pensant que es mou com un mar d'aigua o com un banc de sorra, oscil·la per l'energia de la seva pròpia massa interior. Ser sensible a aquesta condició de les formes urbanes implica trobar sentit i bellesa en les diferències relatives amb què la densitat d'esdeveniments, edificis, espais i volums apareix al

Per ell, l'arquitectura no es podia pensar com una abstracció, sinó juntament amb el seu entorn

paisatge urbà”. Per trobar sentit i bellesa a les ciutats en què vivim es necessita molta confiança i molt idealisme. I ell va tenir prou capacitat de les dues virtuts per persuadir els ciutadans i els que s'encarreguen del bé comú que gairebé tot és encara possible. Que podem transformar

les coses i adequar-les a la nostra idea i a la nostra necessitat i que per això tenim els nostres mitjans i la nostra idea particular del que és utòpic i del que és possible. Encara que costi de mantenir aquesta idea flexible i radical.

Tots hem trobat les nostres ciutats fetes, realitzades, i tanmateix cap d'elles no proporciona el benestar que van pretendre els que en moltes ocasions van intervenir en elles. I no deixem de pensar com hauria pogut ser una ciutat que mai no va arribar a ser del tot. I en aquest pensament es va aturar Manuel, que mai no ha projectat una ciutat nova, però sí que proposa –en ciutats tan conspícues com Trieste, Barcelona, Berlín o Anvers– petites transformacions, incidències puntuals, que fan possible que els seus ciutadans es vegin compromesos en elles i s'afirmin els valors de la seva ciutadania i el lloc que ocupen. Llavors la ciutat s'analiza des dels seus fonaments fins als seus valors més abstractes, des de les distàncies fins a la funcionalitat, des de la bellesa a l'orga-

ARXIU

nització. Una posició que exigeix un urbanisme humanista –la urbanitat de les coses urbanes– que considera tots els accidents que ens poden sobrevenir al carrer, als bulevards perifèrics i als nostres domicilis particulars. I aquí hi ha la gràcia persuasiva de Manuel de Solà, que fa possible fer comprendre que una ciutat és un encreuament de camins, un pendent que va al mar, un bosc intricat que l'home aprèn a recórrer.

Tenim la sort de tenir en comú amb Manuel de Solà una vida completa de sorpreses atrevides –com el disseny de les corbates amb els plànols urbanístics

de les ciutats més dinàmiques del món–, d'idees audaces –com la del port de Trieste–, de propostes arriscades –com les de Rotterdam–, d'intercanvis de saber pragmàtic, de confraternització ciutadana i, sobretot, de resistència civilitzada. Amb una imaginació capaç de construir des de la realitat més immediata, i algunes vegades precària, la seva possibilitat més ideal, sense oblidar que s'esdevé tot en la vida dels homes i a les ciutats que habiten. L'home i la ciutat, la idea primigènica de Manuel de Solà-Morales: el ciutadà i la civilització.

ANTONI MARÍ